

Osobnosť L. V. Štúra (1815 – 1856)

Málo národov má takú osobnosť, akou je **Ludovít Štúr**, ktorý sa narodil **29. októbra 1815 v Uhrovci**. Tohto človeka môžeme bez okolkov priradiť k najväčším synom národa slovenského. **Štúr sa veľkou mierou zaslúžil o formovanie generácie mladých synov Slovenska. Veľmi dobre to vystíhol historik Vladimír Matula: „V polovici tridsiatych rokov 19. storočia sa začínala formovať nová, najmladšia generácia slovenskej národnoobrodenskej inteligencie, ktorá vošla do dejín podľa mena svojho ideového vodcu Ludovíta Štúra ako štúrovské pokolenie, štúrovci. Práve tejto generácii pripadla veľká historická úloha dovrieť už polstoročia prebiehajúci proces slovenského národného obrodzenia, rozhodujúcu fázu utvárania slovenského novodobého národa ako svojbytného a rovnoprávného národa širšej rodiny slovenských i ostatných európskych národov.“** [1] Formovanie národného obrodzenia je úzko spojené s bratislavským lýceom.

Od roku 1829 L. Štúr študoval na Bratislavskom evanjelickom lýceu. Tu sa mladý Štúr v priebehu pár mesiacov preukázal ako čelná osobnosť spomedzi všetkých študentov. Vstupuje do Spoločnosti česko-slovenskej. Avšak začiatkom roku 1834 prerušil štúdium, lebo jeho mladší brat, Samuel, odišiel do škôl a na jeho štúdium neboli peniaze. Preto prijal miesto pisára a dozorca na panstve grófa Zaya v rodnom Uhrovci. Za krátky čas dostal z Bratislavy list od Sama Chalupku, v ktorom bolo napísané, aby sa za každú cenu vrátil na ďalšie štúdiá, lebo je potreba jeho osobnosti pre formovanie ducha mladých slovenských študentov. Vtedy mal už zarobené dosť na to, aby sa mohol vrátiť a pokračovať v už začatej ceste. V septembri 1834 bol naspäť v Bratislave. Roku 1837 sa L. Štúr stal zástupcom profesora Juraja Palkoviča na katedre jazyka a literatúry česko-slovenskej v Bratislave. Prednášal o slovenskej histórii, reči a

literatúre a tým upevňoval u svojich študentov národné povedomie. Dovoľujem si tvrdiť, že táto mládež sa stala nadšeným predvojom v práci a v boji za práva svojho národa. V národnom povedomí sa štúrovské pokolenie utvrdzovalo v literárnych krúžkoch, spevokoloch, výletmi do okolitej prírody.

Pamätnou sa stala vychádzka na Devín 24. apríla 1836, kde štúrovci prijali slovanské mená. Treba ju chápať ako symbol slávy Veľkej Moravy a vlastenecký čin prejavu úcty k národnej histórii a zároveň sa stáva predmetom záujmu spoločnosti. Popri J. Kollárovi Štúrovo pokolenie čerpalu silu z diel Jána Hollého, ktorý pokladal používanie Slovenčiny za správne, videl v tom upevňovanie národného života a oslobodenie sa od iných národov. Proces slovakizácie medzi členmi Spoločnosti a zblížovanie sa katolíckej a evanjelickej inteligencie spôsobilo, že otázka jednotného spisovného jazyka sa stávala výsostne aktuálna (Hučko Ján, s. 40).

L. Štúr odchádza 17. septembra 1838 na dva roky študovať do Halle v Nemecku, kde sa prehĺbuje jeho filozofické chápanie sveta a miesta jeho národa v ňom. Tu sa oboznamuje s filozofiou Herdera a Hegela. Tieto roky opisuje Jaroslav Rezník takto: „V Halle Štúr intenzívne študoval, spoznával okolitý kraj a nadväzoval osobné kontakty. Citlivo sa ho dotkol najmä nepriaznivo sa vyvíjajúci národný osud Lužických Srbov. Z hľadiska ideového i z hľadiska jeho ďalších filozofických náhľadov naň najviac zapôsobil Hegelova filozofia. Z toho pohľadu môžeme definovať Štúrov dvojročný pobyt v Halle ako cestu od Herdera k Hegelovi.“ [2]

Po návrate z Halle do Bratislavy, z pôdy Ústavu reči a literatúry česko-slovenskej, zvädzal politické boje s grófom Karolom Zayom, ktorého politická koncepcia bola v duchu úplného pomaďarčenia Uhorska. Gróf Zay bol vtedy generálnym biskupom evanjelickej cirkvi v Uhorsku a mal veľký politický vplyv. Veľmi výstižne to opisuje Jaroslav Rezník: „Je príznačné, až pikantné, že na najväčší odpor sa mu postavili práve evanjelickí študenti v Bratislave. Čo viac – trojica najschopnejších – Štúr, Hurban a Hodža sa v júli roku 1843 v záhorskej obci Hlboké, konkrétne na fare Jozefa Miloslava Hurbana, rozhodli pre spisovnú slovenčinu. A hoci schôdzky v Hlbokom mali privátny charakter, trojica totiž nepredstavovala žiadny právny subjekt, svoje myšlienky a návrhy presadili na zasadnutí oficiálneho spolku Tatrin v Liptovskom Svätom Mikuláši, ktorého hlavným cieľom bolo vydávanie slovenských kníh a podpora slovenskej študujúcej mládeže. Stalo sa tak v auguste roku 1844.“ [3]

Už v rokoch 1843 malo evanjelické lýceum a najmä Ústav reči a literatúry česko-slovenskej panslavistickú povest' a Štúr patril medzi tých nenapraviteľných panslávov. Preto 31. decembra cirkevný konvent, spravujúci školu, sa pod nátlakom politickej moci rozhodol o odvolaní L. Štúra z postu námestníka profesora, ktorý zastával namiesto chorľavého a starnúceho Juraja Palkoviča. Na to reagovali 5. – 6. marca 1844 študenti tým, že na protest odvolania L. Štúra ich 22 opustilo lýceum v Bratislave. Prevažná časť odišla do Levoče, kde sa malo formovať Mladoslovenské hnutie. Pri tejto príležitosti zložil J. Matúška text hymnickej piesne Nad Tatrou sa blýska, ktorá je aj dnešnou hymnou našej republiky. Štúr sa po tomto odvolaní venoval len vedeckej, novinárskej a politickej činnosti. Začiatkom roku 1845 sa mu konečne podarilo získať povolenie na vydávanie národných novín. Boli to prvé slovenské noviny vychádzajúce v Uhorsku a mali veľký význam pre národné obrodzenie slovenského ľudu. Začali vychádzať 1. augusta 1845 pod názvom Slovenské národné noviny s literárnou prílohou Orol Tatranský v slovenčine a ich šéfredaktorom bol Štúr. Toto periodikum malo aj veľkú zásluhu na tom, že sa Ludovít stal v októbri 1847 poslancom za stredoslovenské mesto Zvolen, kde jeho päť vystúpení na Uhorskom sneme sa nieslo v duchu obhajoby národa, zrušenie poddanstva a boja za občiansku rovnoprávnosť. Od tejto chvíle sa L. Štúr stáva politikom a revolucionárom. Už v apríli 1848 odcestoval rokovať do Viedne i Prahy s predstaviteľmi českého národného života. So získanými novými poznatkami o neodvratnosti revolučného pohybu prichádza do Liptovského svätého

Mikuláša a spoločne kreuje Žiadostí slovenského národa, vyhlásené 11. mája 1848. Bol to revolučný program, ktorý predtým prezentoval ako poslanec. Skladal sa zo štrnástich bodov. Slováci sa v ňom hlásili za rovnoprávny národ v Uhorsku. Snahy presadiť Žiadosti slovenského národa sa však končia nezdarom. Odpoveďou úradov bolo uvalenie zatykača na Hurbana, Hodžu a Štúra a ich obvinenie z poburovania ľudu a panslavizmu. Slovenské národné hnutie sa dostalo do ilegality. Jeho jadro pokračovalo v aktivitách na Slovenskom zjazde v Prahe, ktorý sa uskutočnil 2. – 12. júna 1848. Slovenským predstaviteľom bolo prvýkrát v dejinách umožnené predložiť slovenskú otázku na medzinárodnom slovanskom fóre. Žiaľ Bohu, skončilo sa predčasne z dôvodu Pražského povstania, ktoré zabránilo tomu, aby boli podporené, alebo splnené žiadosti slovenského národa.

Po neúspechu revolučných rokov 1848 – 1849 a po smrti jeho staršieho brata Karola v roku 1851, ktorý zanechal vdovu a sedem detí, sa L. Štúr presťahoval do Modry aj s vedomím toho, že tu bude žiť pod policajným dozorom. V kruhu početnej rodiny nebohého brata sa postupne spamätával z neúspechu. Už v októbri 1851 sa zúčastnil podujatia, kde bola definitívne kodifikovaná spisovná Slovenčina. V Modre napísal aj svoje najväčšie politicko-filozofické dielo *Slovanstvo a svet budúcnosti*. Rozboru diela sa venuje historička Marcela Bednárová, kde v jeho koncepcii slovanstva poukazuje na rozhodujúcu úlohu náboženstva a cirkvi: „V slovanskom štáte musí napokon všetko posvätiť cirkev, ona je alfou a omegou. Pravý Slovan sa nepustí do ničoho bez toho, aby neprosil o pomoc Boha a každé dielo zavrie tým, že Bohu za jeho pomoc poďakuje. Tento princíp... musí zostať nenarušený, živý a posvätný. Čo by bolo zdrojom našej činnosti, ak nie Božie vnuknutie?“ [4]

Posledné dni L. Štúra začali pred Vianocami v roku 1855, kedy sa vybral na pol'ovačku, na ktorej sa nešťastnou náhodou postrelil. Tri týždne sa trápil, až napokon 12. januára 1856 zomrel. Pochovaný bol o štyri dni neskôr.

Na záver budem citovať výstižné slová, ktoré boli uverejnené v Slovenských pohľadoch v článku Ľudovít Štúr od autora Jaroslava Rezníka: „Prebudil národ a predstavil mu svet. Prebudil národ a predstavil ho svetu. Ako? Jeho vlastnou rečou i rečou činov. Reč svojho národa uviedol „zo života do spisov.“ Vykľočoval prales, urobil dolinu, v ktorej keď slovensky zavoláme, slovensky aj ozvena nám odpovie. Reč národa „zo života do spisov uviedol.“ A čo my? Čo my teraz? Zveľaďujeme to, čo nám Ľudovít Štúr v spisoch i činoch zanechal a uvádzajme to do každodenného života.“ [5]

Poznámkový aparát:

[1]: Historický časopis 2005, roč. 53, č. 4, s. 643.

[2]: Slovenské pohľady 2005, roč. IV+121, č. 7 – 8, s. 10.

[3]: Slovenské pohľady 2005, roč. IV+121, č. 7 – 8, s. 11.

[4]: Historický časopis 2006, roč. 54, č. 1, s. 119.

[5]: Slovenské pohľady 2005, roč. IV+121, č. 7 – 8, s. 21.

Použitá literatúra:

ŠKVARNA, Dušan – KOL.: Lexikón Slovenských dejín. Bratislava: SPN, 2006.

HUČKO, Ján: Život a dielo Ľudovíta Štúra. Martin: Osveta, 1988.

REZNÍK, Jaroslav: Ľudovít Štúra (1815-1856). In: Slovenské pohľady 2005, roč. IV+121, č. 7 – 8.

MATULA, Vladimír: Ľudovít Štúr a začiatky formovania generácie mladých synov Slovenska. In: Historický časopis 2005, roč. 53, č. 4.

BEDNÁROVÁ, Marcela: Slovanský kontext v spoločensko-politických postojoch Ľudovíta Štúra. In: Historický časopis 2006, roč. 54, č. 1.